ЗАВХАН АЙМГИЙН УС, ЦАГ УУР, ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВ

“ЗАВХАН-БОРОО” ЭКСПЕДИЦИЙН 2025 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЖИЛИЙН АЖЛЫН ТАЙЛАН

УЛИАСТАЙ ХОТ

“ЗАВХАН БОРОО” ЭКСПЕДИЦИЙН
2025 ОНЫ АЖЛЫН ТАЙЛАН

Улиастай **2025-10-15**

Нэг: Зохион байгуулалт

“Завхан бороо” экспедиц нь Цаг агаарт зориудаар нөлөөлж хур тунадас нэмэгдүүлэх зорилт арга хэмжээний бэлтгэл ажиллагааг ханган зохион байгуулалтын арга хэмжээг авч ажиллаж ирлээ. Үүнд:

1. Улаанбаатар хотод ШУТИС-ын харъяа тэсэрч дэлбэрэх судалгааны төв болон ЦУОШГ -аас хамтран зохион байгуулсан 1 өдрийн танхим сургалтанд инженер С.Мөнх-Очир, жолооч С.Гантулга нар хамрагдаж шалгалт өгч ЦАЗН-ын эрхийн үнэмлэх авсан. Хур тунадас нэмэгдүүлэх үйл ажиллагаанд ЦУОШГ -аас JFJ-3А пуужин 20 ширхэгийг хуваарийн дагуу хүлээн авч, татан авах ажлыг 2025 оны 04 дүгээр сарын 07-09-ний хооронд албаны унаагаар тээвэрлэлт хийж Цаг агаарт зориудаар нөлөөлөх экспедицүүд пуужин шилжүүлэн ашиглах тухай газрын даргын тушаал шийдвэрээр Дундговь аймгийн УЦУОШТөвөөс 15ш пуужин татан авах ажлыг 2025 оны 05 дугаар сарын 21-22-ний хооронд Газрын ЦАЗН инженер Дамдинсүрэн, ЦАЗН, ХХАА-ны ерөнхий инженер С.Мөнх-Очир жолооч-техникч С.Гантулга нарын хамт албаны унаатай явж хүлээн авч тээвэрлэлт хийж авчирсан. ЦУОШГ-аас JFJ-3А пуужин 20 ширхэгийг дахин татан авах ажлыг 08 дугаар сарын 14-16-ний хооронд албаны унаагаар тээвэрлэлт хийж авчиран нийт 3 удаагийн пуужингийн таталт хийсэн.
2. Аймгийн Засаг даргын тамгын газрын Санхүү төрийн сангийн хэлтсээс ОНХС 15 сая төгрөгний хөрөнгийг тусгуулан ажилласан.
3. Завхан аймгийн хэмжээнд Цаг агаарт зориудаар нөлөөлөх хэрэгцээг үнэлж ЦУОШГ-ын ЦАЗН хариуцсан мэргэжилтэн Амгаланд хүргүүлсэн, Аймгийн Засаг дарга болон Тэс, Баянтэс, Асгат болон бусад сумдаас эртнээс үүлэнд нөлөөлөх хүсэлтийн дагуу ажилласан.
4.Мэдээлэл цахилгаан холбооны харъяа Улаанбаатар хотын мобиком корпорацид ЦАЗН хур тунадас нэмэгдүүлэх үйл ажиллагаанд ашиглагдах Сансрын холбооны Иридум утасны дугаар симыг шинээр авах албан тоот хүргүүлэн, гэрээ хийж нэхэмжлэлийн дагуу 04 дүгээр сарын 16-ны өдөр төлбөрийг холбогдох дансанд шилжүүлэн утас ашиглах нөхцөлийг бүрдүүлэн агаарын нислэгийг хянах, тусгай зөвшөөрөл авах нөхцөлийг бүрдүүлсэн.

Засвар үйлчилгээний ажлын хүрээнд:

Цаг агаарт нөлөөлөх ажлын аюулгүй ажиллагааг хангаж “Завхан бороо-1”экспедицийн бие бүрэлдэхүүнд үйл ажиллагаа явуулах бүрд аюулгүй ажиллагааны зааварчлагаа өгч батлагаажуулалт хийлгэн ажиллаж, орон нутагт ноцоох зуухыг зөөврийн хэлбэрээр ажиллуулж, ажилтан нарт цахимаар зааварчилгаа хүргүүлсэн.

Багаж тоног төхөөрөмжийн аюулгүй байдал болон багажийн засвар үйлчилгээ хийж байгаа нь **<u>/2025-05-06-07/</u>**

Иридум утасыг ажилд бэлэн болгож, JFJ-3A пуужингийн 88 ширхэг тэжээлийн холболт хийж ажиллагаанд бэлэн болгож ажилласан.

<u>Хоёр: Цаг агаарт зориудаар нөлөөлж хур тунадас нэмэгдүүлэх үйл ажиллагаа.</u> Аймгийн хэмжээнд хуурайшилт 2025 оны 4, 7, 8 саруудад нийт нутгаар хуурайшилттай, түймрийн эрсдэл өндөр, нэн аюултай түвшинд үнэлэгдэж их аюултай буюу нэн их аюултай (онц аюултай) зэргийн түвшинд хүрсэн байна.

<u>Зураг түүвэрлэн харуулав .</u>

1	8 сар	11-ний 14 цаг			12-ны 14 цаг			13-ны 14 цаг			14-ний 14 цаг			15-ны 14 цаг		
2	Сумдын нэр	ТТТ	TdTdTd	Х. Зэрэг	ТТТ	TdTdTd	Х. Зэрэг	ТТТ	TdTdTd	Х. Зэрэг	ТТТ	TdTdTd	Х. Зэрэг	ТТТ	TdTdTd	Х. Зэрэг
3	Улиастай	16.3	-6.8	13940.4	18.6	-4.8	14375.7	21.6	-6.8	14989.1	20.2	-0.4	15405.2	23.7	-3.6	16052.2
4	Баянтэс	14	-0.1	4271.9	17.3	-1.9	4604.0	20.1	-2.3	5054.3	21.9	3.1	5466.0	24.3	-0.8	6075.9
5	Цэцэн-Уул	12.3	-4.5	13627.6	15.5	-5.4	13951.5	15.3	-2.1	14217.7	18.6	0.5	14554.4	20.9	-3.3	15060.2
6	Тосонцэнгэл	16.3	-3.8	10419.6	15.6	-1.9	10692.6	19.4	-5.5	11175.6	19.3	0.3	11542.3	22.9	-1.9	12110.2
7	Дөрвөлжин	19.2	-3	20374.4	20.9	-3.6	20886.5	23.7	-1.3	21479.0	22.9	2.9	21937.0	27.1	-1.7	22717.4
8	Нөмрөг	12.3	-3.1	12001.8	14.7	-4.1	12278.1	13.9	-3	12513.1	17.9	-0.9	12849.6	20.9	-1	13307.3
9	Отгон	14.3	-8.4	13143.8	14.3	-6.6	13442.7	18.8	-2.8	13848.8	16.7	-0.1	14129.3	20	-3.6	14601.3
10	Завханмандал	17.9	-4.7	23164.6	19.6	-4	23627.1	22.2	-2.5	24175.5	21.6	0.2	24637.7	26.1	-3.5	25410.3
11	Алдархаан	16.7	-4	14048.2	19.1	-3.1	14472.3	22.8	-0.6	15005.8	21.3	3.9	15376.4	25.5	-1.3	16059.8
12	Баянхайрхан	12.5	-1.1	3701.4	15.3	-3.1	3983.0	14.3	-0.9	4200.3	17.1	2.3	4453.4	21.5	-0.5	4926.4
13	Идэр	14.1	-3	12111.6	14.2	-2.7	12351.6	17.4	-3.4	12713.5	18	2.3	12996.1	20.2	-0.4	13412.2
14	Их-Уул	16.1	-3.1	10191.1	16.1	-2.4	10488.9	19.7	-4.8	10971.6	19.6	3.7	11283.2	23.5	1.2	11807.3
15	Сантмаргаз	16.6	-2	4805.2	19	-0.4	5173.8	20	0.4	5565.8	21.1	4.2	5922.4	25.1	0.6	6537.3
16	Сонгино	13.1	-1.2	4098.8	16.2	-1.4	4360.7	16.5	-0.7	4644.5	18.4	2.3	4940.8	22.8	-0.6	5474.3
17	Түдэвтэй	14	-3.3	13725.5	15.5	-4	14000.4	15.2	-2.2	14264.9	19.4	1.8	14606.3	21.6	-3.8	15155.0
18	Тэлмэн	14.2	-1.8	12321.8	14.7	-1.8	12713.0	17.9	-2.9	13085.3	19.4	1.4	13434.5	22.4	0.3	13929.6
19	Тэс	16.6	2.2	20921.2	18.9	0	21349.7	19.8	0.3	21735.8	22.4	5.8	22107.6	26.1	2.7	22718.3
20	Ургамал	18.8	-0.6	20953.2	20.7	-0.6	21248.9	24.9	2.3	21811.7	22.5	5	22205.4	27.1	0	22939.8
21	Цагаанхайрхан	16.1	-4.5	14897.2	16.9	-4.4	15257.2	20.1	-3.6	15733.6	19.2	3	16044.6	23.1	-1.1	16603.6
22	Цагаанчулуут	13.6	-3.2	13045.1	14	-6.2	13327.9	11.4	-6.9	13536.5	17.1	1.5	13803.3	21.8	-1.5	14311.2
23	Шилүүстэй	14	-6.2	14292.7	15.4	-9.5	14676.1	19.2	-5	15140.8	17.3	-0.4	15447.0	21.5	-3.1	15975.9
24	Эрдэнэхайрхан	13.4	-2.1	13934.4	16.5	-2.6	14249.6	19.3	-1.8	14656.8	19.6	5.6	14931.2	21.5	-0.5	15404.2
25	Яруу	12.2	-6.7	10280.7	14.2	-6.6	10576.0	16.7	-6.4	10961.8	18	-1.8	11318.2	19.4	-1.7	11727.5
26		Г. Нямсүрэн			В.Ариунзаяа			Д.Алзахгүй			Г. Нямсүрэн			Б.Сумъяаням		
27																
28																
29	Хуурайшилтын анги (зэрэг)															
30																
31	I															
32	II															

-Бага
-Дунд
-Их
-Нэн их

16-ны 14 цаг			17-ны 14 цаг			18-ны 14 цаг			19-ний 14 цаг		
ТТТ	TdTdTd	Х. Зэрэг	ТТТ	TdTdTd	Х. Зэрэг	ТТТ	TdTdTd	Х. Зэрэг	ТТТ	TdTdTd	Х. Зэрэг
23.5	-1.4	16637.4	23	-6.2	17309.0	23.5	-4.6	17969.3	13.3	9.2	18023.9
21.1	3.8	6441.0	24.4	-2.2	7090.0	23	-1.6	7655.8	22.9	0.7	8164.2
19	-1.1	15442.1	20.3	-5.2	15959.7	19.2	-3.3	16391.7	12.6	4.1	16498.8
24.1	-3.3	12770.6	23.2	-3.2	13383.1	21.8	0.8	13840.9	13.7	5.1	13958.7
25.1	-0.9	23370.0	25.2	-1.6	24045.4	25.8	1.2	24680.1	17.8	8.1	24852.7
20	-0.1	13709.3	20.3	-5.5	14233.0	20.1	-2.3	14683.3	10.6	6.2	14729.9
21.8	-3.6	15155.0	20.6	-7.8	15740.1	18	-1.2	16085.7	11.9	7.4	16139.2
24.7	-2.8	26089.5	24.8	-2.7	26771.5	24	-1.8	27390.7	17.5	4.4	27620.0
23.5	-0.7	16628.5	23.5	-2.2	17232.5	23.6	-2.1	17839.0	15.3	6.3	17976.7
19.2	0.7	5281.6	21	-5	5827.6	21.2	-2	6319.4	17	0.6	6598.2
22.2	-1.1	13929.5	20.8	-2.3	14410.0	20.9	-1	14867.7	11	8.8	14891.9
24.9	-4.2	12531.8	23.4	-0.8	13098.1	22.1	0.9	13566.6	16.1	0.2	13822.6
23.8	2	7056.2	23.8	-0.5	7634.5	23.2	0.9	8151.9	16	7	8295.9
21.4	1.6	5898.0	23.1	-2.5	6489.4	21.9	-1.4	6999.6	17.1	1.5	7266.4
20.6	1.4	15550.5	21.1	-3.4	16067.5	22.3	-0.5	16575.9	14.3	3.7	16727.5
23.1	-0.4	14472.4	21.5	-1.7	14971.2	21.8	0.9	15426.9	10.7	9.1	15444.0
22.9	3.3	23167.2	25.1	1.3	23764.6	25	0.3	24382.1	24.9	2.4	24942.3
24.7	2.2	23495.6	24.3	1.2	24056.9	25.6	0.3	24704.6	18.6	8	24901.7
21.7	-0.3	17081.0	22.3	-3.9	17665.3	22.6	-2.9	18241.6	15.7	7.7	18367.2
19.3	-2.3	14728.1	20.5	-3.2	15213.9	19.5	-1.6	15625.4	12.2	8.5	15670.5
20.5	-4.6	16490.4	19.9	-5.9	17003.8	18	0.6	17317.0	16.6	1.5	17567.7
20.9	-0.1	15843.1	21.5	-2.4	16357.0	19.6	0.6	16729.4	13	6.8	16810.0
21	-3.5	12242.0	19.5	-6.2	12743.2	20.1	-2.9	13205.5	10.3	6.4	13245.7
Б.Сангидорж			Б.Сумъяаням			Б.Сангидорж			Б.Сумъяаням		

Үйл ажиллагаанд гарахдаа Улсын сүлжээ, уур амьсгалын үйлчилгээний хэлтсийн мэргэжилтэн Амгаланд үйл ажиллагаанд гарах, үйл ажиллагааг зогсоосон тухайгаа мэдээллэж ажилласан. Үйл ажиллагааг явуулах бүрд нислэгийн аюулгүй ажиллагааг хангаж НХҮА-ны Ерөнхий нислэгийн удирдагчаас зөвшөөрөл авч, үйл ажиллагааг дууссан тухай бүр мэдэгдэж хамтран ажилласан.

Завхан аймгийн нутаг дэвсгэрт Цаг агаарт зориудаар нөлөөлж хур тунадас нэмэгдүүлэх үйл ажиллагааг "Завхан бороо-1" экспедиц IV дүгээр сарын 18-19, 24-25, 30, 30-01, V дугаар сарын 1, 3-4, 5-6, 6-7, 14-15, 16-17, 27-28, 31-01,VI дугаар сарын 1, 9-10,16-17, 24-25, 27-28, 28, 30, VII дугаар сарын 6-7,7, VIII дугаар сарын 1-2, 9-10,10, 13,13-14,19,19-20, 27-28 өдрүүдэд нийт 21 удаагийн үйл ажиллагаа явуулсан. Цаг агаарт зориудаар нөлөөлж хур тунадас нэмэгдүүлэх үйл ажиллагаанд JFJ-3а борооны пуужин 88ш, 2ш ноцоох урвалж зарцуулж нийт 286гр урвалж зарцуулсан байна.

Гурав:Төсөв санхүү

1. **Улсын төсвөөс:**
   - -Борооны пуужин 88 ширхэг 49.328.576₮
   - -Ноцоох урвалж 2 ширхэг 1.650.000₮
2. **Орон нутгийн төсвөөс:**
   - -Шатахуун 12.174.720 төг
   - -Ириудим гар утас 2.195.280 төг
   - - Томилолт 630.000 төг

нийт төсөв санхүүжилт 65.978.576₮ зарцуулсан байна.

Дөрөв:Цаг агаарт зориудаар нөлөөлөж байх үеийн зураглал

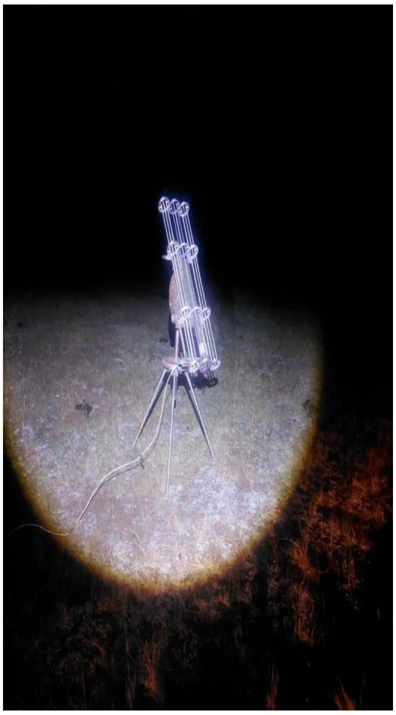

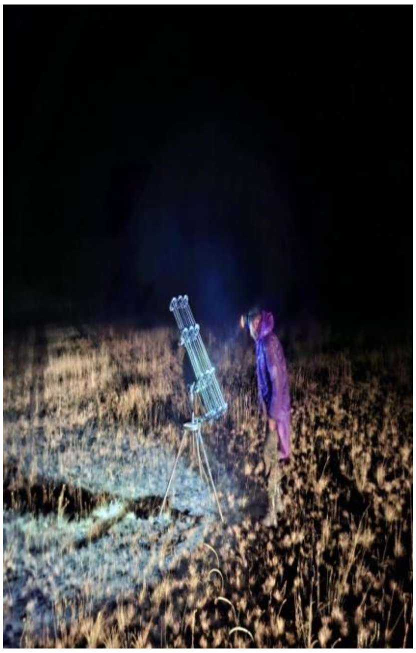

БЭЛЧЭЭРИЙН ДААЦ БАГТААМЖЫН ДҮН /2025 ОН/

Монгол улсын Засгийн газрын 2015 оны 286 дугаар тогтоолын дагуу Ус цаг уур, орчны судалгаа, мэдээллийн хүрээлэнд 2025-2026 оны өвөл, хаврын бэлчээрийн даацыг баг бүрийн бэлчээрийн ургац, малын тоо, бэлчээрийн талбайн хэмжээ, бэлчээр ашиглах хугацаа зэрэг мэдээлэл дээр үндэслэн багийн нутгаар тооцоолж гаргав.

Зуншлагын байдал: 2025 оны 8 дугаар сарын 20-ны байдлаар нийт нутгийн 60 орчим хувьд хэвийн , 40 орчим хувьд гантай буюу гандуу үнэлгээтэй байна.

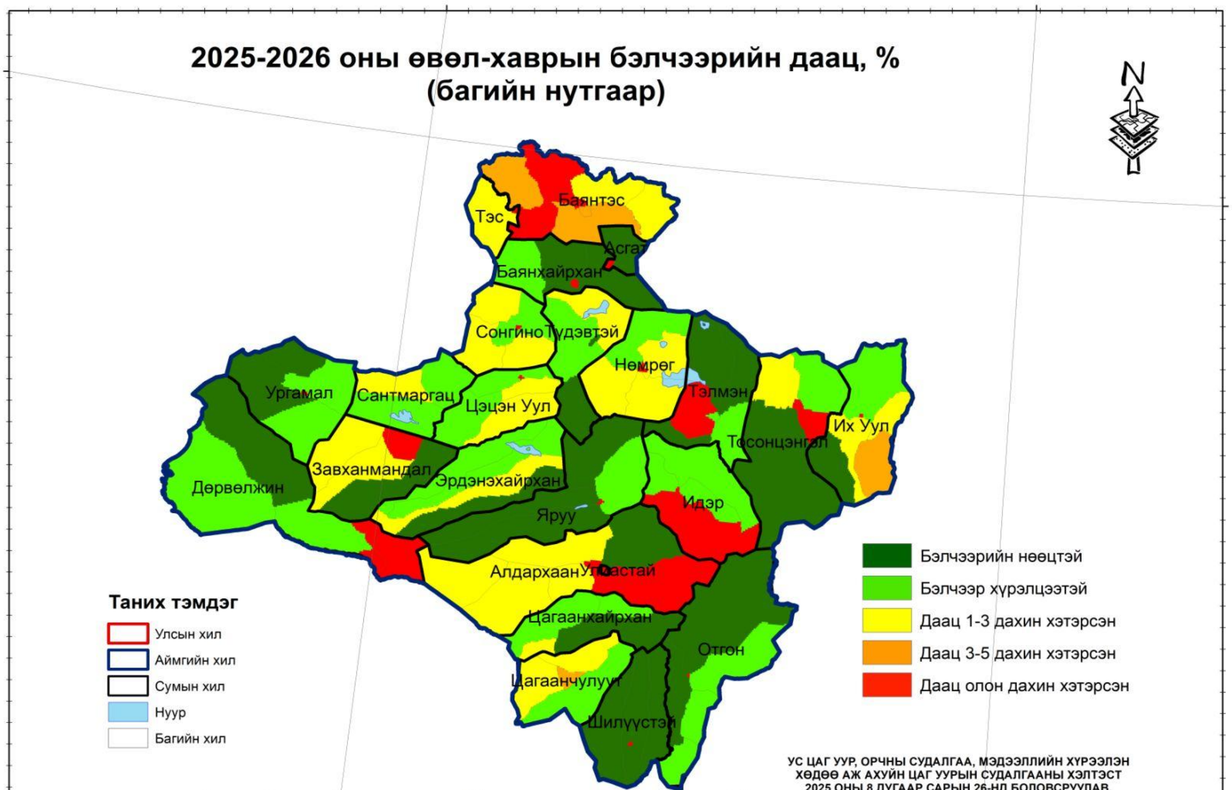

Бэлчээрийн даацыг тооцоолж гаргасан дүнгээс үзвэл аймгийн хэмжээнд 65 хувь нь хүрэлцээтэй буюу нөөцтэй гарлаа.

34% - нөөцтэй
31%- Хүрэлцээтэй
23%- 1-3 дахин хэтэрсэн
3%- 3-5 дахин хэтэрсэн
9% Олон дахин хэтэрсэн.

- **2024-2025 оны** Бэлчээрийн даацыг тооцоолж гаргасан дүнгээс үзвэл аймгийн нийт нутгийн:

51% - нөөцтэй
19%- Хүрэлцээтэй
21%- 1-3 дахин хэтэрсэн
4%- 3-5 дахин хэтэрсэн
5% Олон дахин хэтэрсэн дүнтэй гарсан.

Дүгнэлт:

- ЦУОШГ-ын даргын шийдвэрээр цаг агаарт зориудаар нөлөөлж хур тунадас нэмэгдүүлэх үйл ажиллагааг 4 дүгээр сарын 18-наас 8 дугаар сарын 28-ныг хүртлэх хугацаанд аймгийн нутаг дэвсгэрийн 4 чиглэлд явж зохион байгуулсан нь үр дүнтэй болсон.
- Аймгийн Засаг даргын тамгын газрын Санхүү төрийн сангийн хэлтэсээс ОНХС 15 сая төгрөгний эрхийг нээлгэн Экспедицийн үйл ажиллагааны шатахуун, ириудим гар утасны зардалд зарцуулан ажиллаа.
- Цаг агаарын мэдээг үнэлэхэд хамгийн таарц өндөртэй нь Windy map weather вэб сайтын урьдчилсан мэдээний салхины чиглэл, хурд болон үүлний шилжилт, тунадас орох хугацаа зэрэг нь 50-70% орчим таарцтай байлаа. Мөн аргуудаас WRF-ийн тунадасны хэмжээ 30-40%-ийн таарцтай байлаа .
- Цаг агаарт зориудаар нөлөөлж хур тунадас нэмэгдүүлэх үйл ажиллагааг 5, 6, 7,8 дугаар саруудад явуулснаар Богдын гол, Гацаа, Галуутай, Тайшир, Идэр-Тосонцэнгэл усан цахилгаан станцуудын хэвийн тасралтгүй үйл ажиллагаа явуулах нөхцөлийг бүрдүүлэхэд дэмжлэг үзүүлсэн.

Тайлан бичсэн: ЦАЗН ерөнхий инженер С.Мөнх-Очир

Хянасан дарга М.Заяат